

Lesbrief HAVO/VWO

‘Ontdek je rol’

Vakgebied: Maatschappijleer/Maatschappijwetenschappen

Orange the World - Ontdek je rol – Havo/VWO 4/5

Introductie campagne Orange the World

'Orange the World' is een internationale campagne tegen geweld tegen vrouwen. Inmiddels wordt in meer dan 100 landen ter wereld deze campagne gevoerd, waarbij onder andere iconische gebouwen (zoals de Eiffeltoren) tijdelijk oranje uitgelicht worden. De campagne start op 25 november, de Internationale dag tegen geweld tegen vrouwen, en eindigt op 10 december, de Dag van de mensenrechten. In Nederland zijn er drie coördinerende organisaties; UN Women Nederland, Zonta Nederland en de Unie van Soroptimistclubs in Nederland, Suriname en Curaçao. Veel Nederlandse gemeentes en provincies doen jaarlijks mee met de campagne en er worden diverse acties uitgevoerd. Zo heeft de Soroptimistclub Westland de ontwikkeling van deze lesbrieven geïnitieerd.

Over deze lesbrieven

Deze lesbrieven zijn tot stand gekomen door samenwerking tussen de Soroptimistclub Westland, Jongerenraad Westland en Het Uitpluishuis. Voor de Havo/VWO zijn twee lesbrieven ontwikkeld voor klas 4/5; één voor de les Beeldende Vorming/CKV en één voor de les Maatschappijleer/Maatschappijwetenschappen. Beide lessen kunnen elkaar aanvullen. In deze les voor Maatschappijleer/Maatschappijwetenschappen leren de leerlingen dat geweld tegen vrouwen ook hier in de buurt voorkomt (op basis van het verhaal van de Westlandse Ytim Engelaar). De leerlingen worden in deze les uitgedaagd zelf een standpunt in te nemen ten opzichte van geweld tegen vrouwen en leren via verschillende vormen van debat qua focus van landelijk regeringsniveau naar persoonlijk niveau te gaan ('Ontdek je rol').

Doelgroep

Deze les is bedoeld voor leerlingen in klas 4/5 van de Havo of het VWO. Deze les kan het best tijdens een les Maatschappijleer/Maatschappijwetenschappen gegeven worden. Deze les is ook te gebruiken voor de invulling van bijzondere lessen of projectweken die passen bij dit thema en staan geheel los van gebruikte methodes.

Lesdoel

De campagne 'Orange the World' bestaat een aantal jaar en in meer dan 100 landen wordt er 16 dagen lang actie gevoerd tegen geweld tegen vrouwen. Toch is Orange the World nog niet heel erg bekend bij het grote publiek. De leerlingen leren dat geweld tegen vrouwen niet alleen in het buitenland voorkomt, maar ook op grote schaal in Nederland. Hierover komt steeds meer in het nieuws. Door leerlingen het debat aan te laten gaan om geweld tegen vrouwen op macro- (landelijk/internationaal), meso- (gemeentelijk/regionaal) en micro-niveau (Ontdek je rol: wat doe je zelf, wat is jouw rol?) aan te pakken, leren we ze een standpunt innemen en verdedigen en zich bewust te worden van wat je zelf kunt doen om geweld tegen vrouwen tegen te gaan.

Benodigdheden

- Digibord met mogelijkheid video te tonen
- Evt. papier (A4) gelinieerd en wat pennen (om argumenten te noteren)
- Rode en groene papiertjes (elke leerling krijgt 1 rood en 1 groen briefje)

Opdracht in het kort

Geweld tegen vrouwen is iets wat iedereen aangaat, zowel jongens als meisjes en wat overal ter wereld plaatsvindt. We gebruiken hiervoor het verhaal van Ytim Engelaar, een Westlandse die na

vrouwonvriendelijk gedrag en aanranding zelf liedjes heeft gemaakt. Door een video van Ytim Engelaar waarin ze haar verhaal vertelt worden de leerlingen zich bewust dat het ook dichtbij gebeurt. Door verschillende debatvormen te hanteren, leren ze nadenken en een standpunt innemen over wat er op verschillende niveaus te doen valt aan geweld tegen vrouwen.

Voorbereiding door docent

Naast het klaarleggen van de materialen en het klaarzetten van het logo van Orange the World en het filmpje van Ytim Engelaar op het Digibord, is het verstandig kort in te lezen over deze campagne.

Lesduur

Er wordt uitgegaan van een gemiddeld lesuur van 50 minuten (waarbij er 5 minuten wordt gerekend voor leswissel en opstarten/afronding les). Het wordt geadviseerd deze les voorafgaand en/of tijdens de campagnetijd van Orange the World (25 november - 10 december) te geven, maar buiten deze periode kan deze les ook prima gegeven worden.

Werkvorm

Na een klassikale bespreking van de campagne en het verhaal van Ytim Engelaar, ga je eerst met de leerlingen een discussie aan; Hoe vaak komt geweld tegen vrouwen voor? Voel je jezelf wel eens onveilig? Wie moet hier iets aan doen; de gemeente, de regering, jij zelf? Wie is er verantwoordelijk voor een veilig gevoel thuis en op straat?

Vereiste voorkennis

Vanuit de leerlingen is er geen bijzondere voorkennis nodig.

Aanvullende ideeën

- De les is te combineren met de les 'Orange the World' voor Havo/VWO 4/5, Beeldende Vorming of Culturele en Kunstzinnige Vorming om via verschillende invalshoeken aandacht te vragen voor deze thematiek.
- Deze les valt eventueel uit te breiden met meerdere vervollessen. Zo kun je in een vervolgles rollenspelen laten uitvoeren door leerlingen (improvisatie vanuit een potentiële geweldssituatie), waarbij de andere leerlingen advies kunnen geven over hoe de situatie ten goede om te keren. Laat daarbij de ideeën vooral uit de leerlingen zelf komen.
- In een (vervolg)les Maatschappijleer/Maatschappijwetenschappen zou je de leerlingen ook een adviesstuk kunnen laten schrijven voor een regering. Stel je je een Nederlandse ambassade voor, gevestigd in een fictief land waar vanuit de cultuur erg veel geweld tegen vrouwen voorkomt. Wat kan de regering daaraan doen en wat zou de ambassade daarin als rol moeten/kunnen spelen? Laat ze de problematiek goed omschrijven en hierin drie scenario's uitwerken die kunnen helpen de (Nederlandse) vrouwen in dit land te beschermen.
- Je kunt bij deze les ook refereren aan de dimensies van Hofstede (1. machtsafstand, 2. individualisme vs. collectivisme, 3. masculiniteit vs. femininiteit, 4. onzekerheidsvermijding, 5. lange termijn vs. korte termijn oriëntatie, 6. toegeeflijk vs. terughoudendheid) of hier een vervolgles van maken.
- Het "stemmen" in het begin van de les kun je ook omvormen tot een quiz met behulp van bijvoorbeeld het programma Kahoot.
- Binnen de les is het artikel over Ytim Engelaar van de WOS en het bijbehorende filmpje van Ytim te gebruiken, maar let op! De liedteksten bevatten expliciete woorden. Bekijk eerst goed het item en bepaal zelf of je dit wel/niet of gedeeltelijk wilt gebruiken in een les. Waarschuw leerlingen eventueel voor het taalgebruik.

- GGD Haaglanden heeft een interessante animatie van Online shaming online gezet (2:02 minuut): <https://www.youtube.com/watch?v=XhoYmFfzXGw>.
- De Nederlandse zangeressen Bente en Maan hebben in 2021 een single samen opgenomen 'Nee is nee' waarin ze zich uitspreken tegen seksuele intimidatie. Bekijk het nummer op: <https://www.nieuweplaat.nl/pop/bente-maan-nee-is-nee/>.

Links naar interessante websites

<https://www.orangetheworld.nl/>
<https://www.soroptimist.nl/>
<https://www.unwomen.nl/>
<https://www.zontanederland.nl/>
<https://www.jongerenraadwestland.nl>
<https://wos.nl/nieuws/artikel/ytim-17-maakt-liedjes-met-een-boodschap>

Nazorg

Mocht er op basis van deze les behoefte zijn aan hulp bij (vermoeden van) geweld tegen vrouwen, verwijs leerlingen dan naar de vertrouwenspersoon of zorgcoördinator van de school, de huisarts of de GGD.

Naast de mogelijkheden en protocollen die op school aanwezig zijn, kunnen onderstaande links behulpzaam zijn:

<https://www.ggdhaaglanden.nl/bezorgd/huiselijk-geweld.htm>
<https://slachtofferwijzer.nl/>
<https://www.safewomen.nl/>
<https://www.fier.nl/>
<https://www.blijfgroep.nl/>
<https://jiphaaglanden.nl/>

N.B. Deze lesbrief is een update uit september 2025 van de oorspronkelijke les uit 2021. Verouderde informatie en links zijn verwijderd. De website van Jongerenraad Westland is toegevoegd.

INTRODUCTIE – 5 minuten

- Deze les wordt gestart met het logo van Orange the World op het Digibord (zie Bijlage 1).
- Vraag aan de leerlingen of ze dit logo en deze campagne kennen?
- Indien één of meerdere leerlingen de campagne kennen, laat ze dit kort verwoorden
- Indien geen van de leerlingen deze campagne kent, vraag ze waar dit logo op zou kunnen doelen en geef uiteindelijk aan dat het een wereldwijde campagne betreft tegen geweld tegen vrouwen en meisjes.

ONDERZOEK – 10 minuten

- Bespreek met de leerlingen belang van een campagne als Orange the World; er komt wereldwijd veel geweld tegen vrouwen en meisjes voor. Veelal heeft dit te maken met machtsverhoudingen tussen mannen en vrouwen, misbruik en intimidatie.
- Toon de video van Ytim Engelaar uit het item van de WOS (2 min.13), een Westlandse scholiere die na vervelende ervaringen zelf liedjes heeft gemaakt over vrouwonvriendelijk gedrag. (let op, er worden expliciete teksten gebruikt, je kunt de video wat inkorten of het verhaal zelf vertellen). Link: <https://wos.nl/nieuws/artikel/ytim-17-maakt-liedjes-met-een-boodschap> Licht de video kort toe met de tekst uit het artikel, indien nodig.
- Deel ondertussen rode en groene briefjes uit, die we gaan gebruiken bij het stemmen (deze kunnen ook vooraf al op de tafels neergelegd zijn). Elke leerling krijgt een rood en een groen briefje.
- Stel de leerlingen de volgende tweekeuzevragen:
 - Welk deel van de vrouwelijke bevolking wereldwijd krijgt te maken met fysiek of seksueel geweld?**
Groen: 1/5e deel
Rood: 1/3e deel (= juiste antwoord)
 - Denk je dat het deel vrouwen dat in Nederland te maken krijgt met fysiek geweld kleiner of groter is dan deze 33%?**
Groen: kleiner
Rood: groter (= juiste antwoord)
Uit onderzoek blijkt dat tussen de 40 en 45% van de vrouwen in Nederland ooit te maken heeft gehad met fysiek geweld.
 - Hoeveel Nederlandse vrouwen melden gemiddeld per week een verkrachting bij de politie?**
Groen: 13
Rood: 24 (= juiste antwoord)
 - Voel jij je veilig op straat?**
Groen: Ja
Rood: Nee
 - Vermijd je wel eens plekken of situaties uit angst voor geweld?**
Groen: Ja
Rood: Nee

- Laat ze door het groene of rode briefje te gebruiken aangeven of ze het met een stelling eens (groen) of oneens (rood) zijn. Vraag enkele leerlingen waarom ze het eens of oneens zijn.

Stelling 1: Geweld tegen vrouwen staat op één lijn met discriminatie.

Stelling 2: Meisjes zouden op school zelfverdedigingslessen moeten krijgen.

Stelling 3: Geweld tegen vrouwen stop je door jongens goed op te voeden.

Stelling 4: Samen stop je geweld tegen vrouwen, als individu kun je niets.

Stelling 5: Als een vriendin lastig gevallen wordt, spreek ik direct de dader erop aan.

VERWERKING 25-30 minuten

- Het is tijd voor debatteren. Laat de leerlingen hun rode en groene briefjes gebruiken hun stem uitbrengen op de volgende stelling:
De regering zou een handelsboycot moeten invoeren voor landen waar veel geweld tegen vrouwen voorkomt
- Kies 3-5 leerlingen die voor zijn en 3-5 leerlingen die tegen zijn. Laat beide partijen 2 minuten onder elkaar argumenten bedenken bij hun standpunt. Maak twee groepen voor in de klas of in het midden van de klas
- Laat de leerlingen een Lagerhuis-debat voeren, waarbij je als leerkracht zelf aangeeft wie de beurt krijgt. Geef aan dat er redelijke argumenten gebruikt moeten worden, de leerlingen elkaar uit laten praten en ze pas mogen spreken wanneer dit aangegeven wordt. Stop na ongeveer 8 minuten.
- Laat de leerlingen opnieuw stemmen over de volgende stelling:
Elke gemeente zou een opvanglocatie moeten hebben voor vrouwen die het slachtoffer zijn van geweld.
- Voer een debat met verboden woorden. Geef een aantal leerlingen de beurt en geef aan dat ze de volgende woorden niet mogen gebruiken (zie Bijlage 2):
risico, kinderen, aanranding, opgesloten, hulp, familie, woningtekort, safe house, gevaar, verantwoordelijkheid, boos. De leerlingen zullen zorgvuldig hun woorden moeten kiezen bij het argumenteren. Stop na 5 minuten.
- De leerlingen moeten ook bij de volgende stelling aangeven of ze het er wel of niet mee eens zijn:
Als een vriendin te maken krijgt met fysiek geweld door haar vriendje, neem ik haar mee naar de politie om aangifte te laten doen.
- Kies 3-5 leerlingen die voor zijn en 3-5 leerlingen die tegen zijn. Laat beide partijen 2 minuten onder elkaar argumenten bedenken bij hun standpunt en laat ze een estafettespeech bedenken, waarbij de leerlingen samen hun standpunt moeten verdedigen in ongeveer 3 minuten.
- Laat beide partijen hun speech uitdragen door één voor één een deel van de speech te doen.
- Laat de leerlingen aan het eind van dit debat stemmen welke groep de beste speech had met de beste argumenten.

AFSLUITING – 5 minuten

- **Evalueer kort deze les met de leerlingen:**
Wat moet er in Nederland gedaan worden om het geweld tegen vrouwen tegen te gaan?
Wat is je eigen rol daarbij, wat kun jij doen?
- Geef eventueel kort aan dat wanneer leerlingen er meer over willen weten ze dit aan kunnen geven, er zorgprotocollen op school bestaan, websites bestaan en ook via een huisarts of GGD melding gemaakt kan worden in het geval van geweld tegen vrouwen.

Bijlage 1

Verboden woorden

Safe House

Risico

Woningtekort

Kinderen

Aanranding

Familie

Hulp

Gevaar

Opgesloten